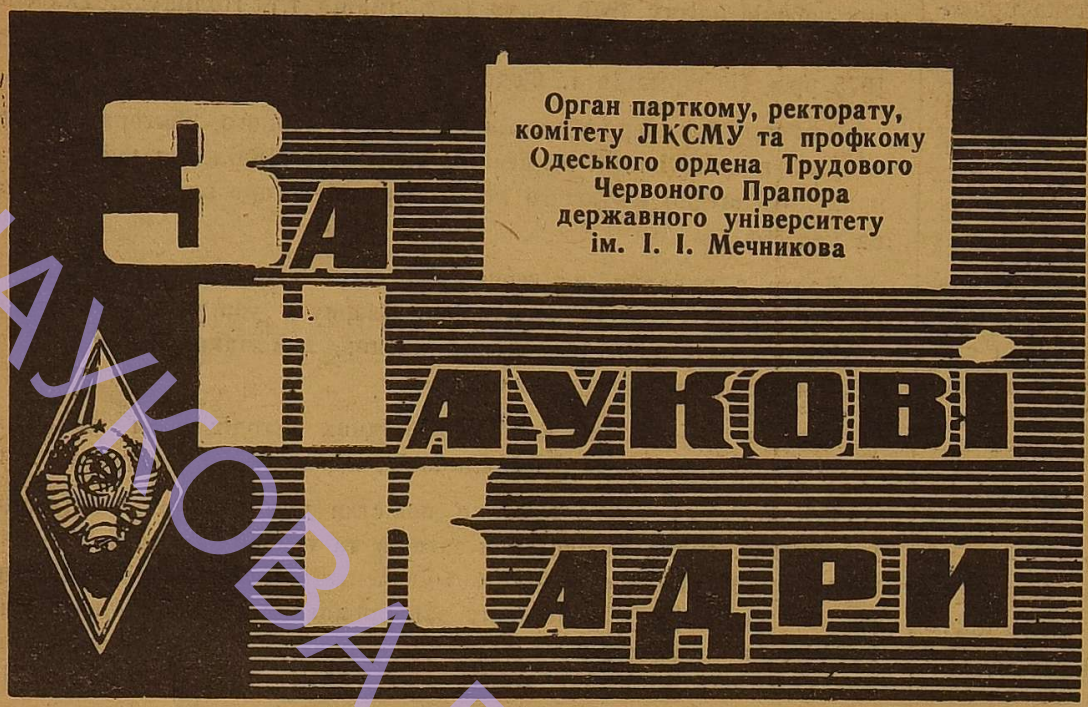

ПО УНІВЕРСИТЕТУ КРОКУЄ СЕСІЯ...

ПРОЛЕТАРІ ВСІХ КРАЇН, ЄДНАЙТЕСЯ!

Орган парткому, ректорату,
комітету ЛКСМУ та профкому
Одеського ордена Трудового
Червоного Прапора
державного університету
ім. І. І. Мечникова

РІК ВИДАННЯ
XXXVI

№ 21 (1004)

23 ЧЕРВНЯ

1970 р.

Ціна 2 коп.

Місця визначить успішність

Літня екзаменаційна сесія в розпалі. На кожному факультеті панують пожвавлення, студентський гамір. Це у коридорах. А в аудиторіях, читальних залах, в бібліотеках — тиша. Ми бачимо зосереджені обличчя студентів, які переглядають конспекти, повторюють пройдений матеріал, бо завтра чи післязавтра екзамен.

Деякі іспити вже складено. Відомі перші результати наполегливої роботи за рік.

Наш кореспондент зустрівся з проректором по учебній роботі доцентом Д. І. ПОЛІЩУКОМ і попросив його розповісти про хід літньої екзаменаційної сесії.

— Сесія, — сказав Дмитро Іванович, — поки що проходить непогано. Її успіх визначають самі студенти. Дається взнаки і та робота, що її провели деканати, кафедри, партійні та громадські організації. Чимале значення має партійний актив, що обговорив у травні питання, пов'язані з проведенням сесії, визначив шляхи усунення виявлених недоліків в організації учебного процесу. Так, наприклад, на партійному активі було викрито ряд серйозних недоліків в роботі кафедр фізичного виховання та іноземних мов.

Було прийнято рішення, спрямоване на ліквідацію недоліків. І ось результат. Залікова сесія на згаданих кафедрах пройшла успішно. Якщо у I семестрі учебного року на кожному факультеті було по 40 студентів, що не склали заліку з фізвиховання чи іноземної мови, то тепер ця цифра значно зменшилася.

Станом на 7 червня на денному відділенні залік з фізвиховання не склали 14 студентів, з іноземної мови — 17.

На сьогодні на кожному факультеті студенти склали майже

по 2 іспити. Непогана за результатами сесії успішність на історичному, біологічному факультетах. На історичному факультеті, наприклад, з 49 студентів 40 склали історію КПРС на «відмінно» та «добре». Лише на «відмінно» та «добре» складено тут екзамен з наукового коментарю, історії країн Азії та Африки. Добре складено іспити з іноземної мови, історії філософії, української мови на філологічному факультеті.

Біологи показують добрі та відмінні знання з спецкурсу, біофізики та інших дисциплін.

Слід відзначити добру організацію сесії майже на всіх факультетах. На партійному активі серйозній критиці було піддано, зокрема, філологічний факультет за низьку дисципліну. Зараз тут різко зменшилися випадки порушення дисципліни.

Однак на деяких факультетах є випадки запізень на іспити як викладачів, так і студентів. Мали місце порушення графіку сесії, зокрема, на механіко-математичному факультеті, що, звичайно, негативно позначилося на результатах заліків.

Місця факультетів ще не визначені. Їх визначить абсолютна успішність студентів. Визначить час. А поки що йдуть іспити.

СЬОГОДНІ В НОМЕРІ:

Сесія, оцінки, враження — 2 стор.

Розповідь про НСТ — 3 стор.

Нова праця вченого — 3 стор.

Закохані в поезію — 4 стор.

Дружба науковців міст-побратимів — 4 стор.

НЕ ЛИШЕ ОЦІНКИ

Успіх сесії, в основному, залежить від студента, від його наполегливості в оволодінні знаннями, працьовитості. Відмінні знання показують на іспитах С. Мідник, С. Якубинський, Т. Барчук, Є. Гурарій, С. Лозова (хімічний факультет), О. Ткачук, Н. Мірошніченко, О. Єльченко (юридичний факультет) та інші.

Проте ми хочемо поговорити про ставлення викладача до студента, що під час сесії відіграє далеко не другорядну роль.

Чи все у нас благополучно? Будемо відверті. Не секрет, що в університеті під час сесії можна спостерігати таку картину. Залік призначено на 16 годину. У студентів в цей день лише перша пара. Закінчивши її, вони чекають призначеного часу, щоб скласти залік. І ось о 16-й годині з'являється викладач і повідомляє студентів, що прийняти залік зможе лише через 3 дні. І це без відома деканату. В інших випадках залік чи іспит переноситься навіть без попередження студентів. У такому випадку десь біля розкладу прикріплюється записка. Це трапляється на мехматі на філфаці.

Буває, що студенти топчуться під дверима аудиторій, де призначено іспит, годину, другу. Чому? Викладач забув, що сьогодні у нього іспит. Але буває так, що практикується частіше, викладачі затримуються. І не вибачаються за запізнення. Не вважають це потрібним. Це властиво доцентам

О. І. Кочурі, Л. В. Чепурному (мехмат). 18-го червня на кафедрах мехмату до початку занять не було жодного завідуючого кафедрою, лаборанта.

Бували випадки запізень на лекції з боку доцента Є. В. Владимирової.

Є підстави думати, чи не законотвірне зворотне явище з боку студентів?

Підвищена вимогливість деяких викладачів до студентів виробляє в останні ніби психологічний бар'єр, нічим не виправданий страх, черезмірну нервозність. У таких випадках, як не дивно, студенти більше бояться зустрічі з викладачем, ніж самого іспиту, а це відбивається на відповідях.

Чим інакше пояснити, що у доцента геофаку Н. В. Ізмайлової, ст. викладача цього ж факультету Я. Д. Макачук студенти з року в рік мають низьку успішність з картографії та геодезії.

У ст. викладача Я. В. Захаржевського справи не кращі. В зимову сесію з 20 чол., що склали іспит з метеорології і кліматології, 9 отримали «незадовільно». Ця дисципліна не профілююча. Кафедрам слід вивчити причини низької успішності з даних курсів.

Зі студентами потрібна копійка робота. І там, де між викладачами і студентами тісні взаємовідносини, там висока успішність. Ці взаємовідносини проявляються вимогливістю викладача як до студента, так і до себе.

КОНФЕРЕНЦІЯ

В АУДИТОРІЇ ім. В. І. ЛЕНІНА

Нещодавно кафедра наукового комунізму організувала для студентів IV курсу історичного факультету теоретичну конференцію на тему: «В. І. Ленін і комуністичне виховання молоді». Вона ніби підсумувала вивчення курсу наукового комунізму студентами-четвертокурсниками історичного факультету у нинішньому навчальному році.

Засідання конференції проходило в Ленінській аудиторії. З доповіддю «Значення ленінської ідейної спадщини для виховання молоді» виступила студентка Р. Туркота. Про роль Ленінського комсомолу в комуністичному вихованні молодого покоління розповіла студентка Г. Рутчева. З великою увагою прослухали

присутні доповіді тов. Сиренко «Боротьба проти буржуазної ідеології в сучасних умовах» та тов. Буравчук «Роль літератури та мистецтва в комуністичному вихованні молоді». Свою доповідь тов. Буравчук ілюструвала репродукціями творів радянських художників.

Асистент кафедри наукового комунізму Ф. Різник виступив з цікавим повідомленням «Про деякі питання ідейно-політичного виховання в Спілці Вільної німецької молоді».

На закінчення конференції виступила викладачка кафедри М. Чистякова, яка підвела підсумки роботи конференції, підкреслила її значення не лише для теоретичної підготовки майбут-

ніх істориків, але й для прищеплення їм навиків, потрібних у практичній роботі в середній школі.

Учасники конференції переглянули кінофільм «Урок тривалістю в рік».

Конференція, безсумнівно, принесла чималу користь її учасникам. Кафедра наукового комунізму практикуватиме таку форму занять і в майбутньому. Це сприяє ідейному загартуванню юнаків і дівчат, вчить їх на конкретних прикладах з теорії і практики комуністичного будівництва.

С. СТРУК,
завідуюча учебно-методичним кабінетом кафедри наукового комунізму.

Іспит з радянського цивільного права складає ст. викладачеві А. В. Федорову студент II курсу В. Колодка.

Фото Ю. Савчука.

ІНІЦІАТИВУ СХВАЛЕНО

Ректорат університету схвалив ініціативу комітету ЛКСМУ про проведення влітку заліку студентів з громадсько-корисної праці. Вирішено впровадити вкладку в залікову книжку «Трудовий семестр», в якій відображати виконану студентом роботу протягом його перебування в університеті.

Оцінки, виставлені у вкладці «Трудовий семестр», служитимуть для характеристики громадської діяльності студента.

3 поля академічного бою

ОЧЕВИДНІ РЕЗУЛЬТАТИ

ЗАСІДАННЯ РЕКТОРАТУ

Ось уже три тижні студенти й викладачі філологічного факультету ведуть уперті бої за опанування новими академічними висотами сучасної радянської науки. І в цих боях є безсумнівні успіхи, і цілком очевидні поразки. Про ці успіхи й поразки під час літньої екзаменаційної сесії ми й хочемо нижче розповісти.

Цього року першими нам склали залік із спецкурсу та спецсеминару «Українська історична лексикологія» студенти IV курсу українського відділу. Прослухали цей спецкурс і спецсеминар 16 студентів. Трудова дисципліна слухачів була ідеальна. Кожен студент завчасно одержав тему для реферату і сумлінно її виконав. Після обговорення рефератів на практичних заняттях 10 студентів допрацювали їх і подали як курсові роботи. Вісім курсових робіт було оцінено на «відмінно» і дві — на «добре». Курсові роботи студенток Д. Білошицької, Н. Біленець, О. Смагленко та Р. Скидан стануть міцною базою для їх майбутніх дипломних робіт з української історичної лексикології. Отже, ми не маємо ніяких претензій. Ми не сумніваємось у тому, що ця група студентів успішно складе іспити та заліки і з інших дисциплін літньої сесії.

Блідше і не так сумлінно склали нам залік із спецкурсу та спецсеминару «Питання нормалізації української літературної мови» студенти III курсу українського відділу. Цей спецкурс і спецсеминар акуратно відвідувало 25 студентів. Лише один студент В. Скляренко, незважаючи на те, що його багато разів попереджали, пропустив більшу частину занять і вчасно не подав реферату. Він заслужено одержав незадовільну оцінку. 24 студенти одержали позитивні оцінки. До найкращих у цій групі належать

Є. Гончар, Г. Назарова, Г. Чорноморець, Г. Дергачова, В. Зубкова, С. Світліша та С. Шаповалова

Курс історії української літературної мови студентам вечірнього відділу ми читаємо з часу організації цього відділу. Мусимо сказати, що цього річчя IV курсу вечірнього навчання українського відділу був найдисциплінованіший, трудова дисципліна тут була висока. І академічна підготовка студентів цього курсу більш-менш однакова. Із 16 студенток, які 10 червня склали залік з історії української літературної мови, 14 виявили добрі знання. Найкраще засвоїли програмний матеріал студентки О. Масленко, В. Тихомирова, М. Павлін, Н. Москаленко, А. Матвеева. Незадовільні оцінки одержали студентки Н. Куделя та Н. Рябінська. У зв'язку з цим нам би хотілось сказати декілька слів про студентів-другорічників, які є майже на кожному курсі вечірнього відділу. Правда, слово «другорічник» не зовсім точно відбиває дійсний стан речей. Так, у відомості, яку ми одержали в деканаті, ось уже четвертий рік студентом IV курсу українського відділу рахується тов. Слепой. За ці чотири роки на лекціях він був лише один раз. Думаємо, що цього «четверторічника» четвертого курсу треба виключити з університету.

У недалекому майбутньому 70 студентів IV курсу українського відділу мають нам скласти іспит з історії української літературної мови. Деякі студенти цього курсу і погано відвідували лекції, і не подали рефератів, які треба було зачитати на практичних заняттях. Отже, на іспиті може відбутися «бій вогневий, перламутровий» з небажаними наслідками.

А. МОСКАЛЕНКО.

Екзамен тривають. Ще рано говорити про результати сесії, але й тепер очевидно, що вона проходить значно краще, ніж у минулому році. Якщо у минулому році ліквідація академзаборгованості за зимову сесію тривала до початку літньої сесії, то цього року — до 15 березня. Це настроїло, так би мовити, студентів на робочий лад, сприяло зміцненню трудової дисципліни.

Добре складають екзамен студенти третього, четвертого курсів. Студент III курсу В. Мак вже склав з 5-ти 4 екзамен (2 з них — достроково), причому всі на «відмінно». Три п'ятірки отримав А. Олексій-Попов, по дві — секретар комсомольського бюро факультету І. Ткаченко, член цього бюро В. Сидоров, студенти Л. Лисенко, Т. Пахомова та ін.

Краще, ніж у минулорічну сесію, складають іспити першкурсники. На «відмінно» здають сесію С. Лагушкін, С. Пелишенко, В. Бойко, Л. Лялин, О. Росіїн та інші. По дві п'ятірки отримали студенти першого курсу, які приїхали навчатися до університету з ДРВ, Ву Тан, Као Ван Куен, Ле Вам, Нгуен Дин Ен.

В. МІХО,
декан фізичного факультету.

Студентка-заочниця Г. Матковська захищає дипломну роботу на тему «Поезія В. Сосюри 60-х років».

Фото В. Решетникова.

ПАРТІЙНЕ НАВЧАННЯ

ВАЖЛИВА ДІЛЯНКА ІДЕОЛОГІЧНОЇ РОБОТИ

Закінчився навчальний рік в системі партійної освіти. Він був роком глибокого вивчення безсмертної лєнінської ідейно-теоретичної спадщини. Підготовка до 100-річчя з дня народження В. І. Лєніна зробила великий вплив на хід партійного навчання, викликала підвищений інтерес комуністів, безпартійних до лєнінської теоретичної спадщини, до теоретичної і практичної діяльності КПРС, сприяла зміцненню зв'язку між навчанням і повсякденною практикою трудових буднів університету.

В університеті в цьому році працювало 23 методологічних семінари, 4 школи основ марксизму-лєнінізму та 3 гуртки поточної політики, у яких навчалось 1043 співробітників, з яких 463 комуністи. 60 чоловік згідно рішення парткому працювало пропагандистами та консультантами.

Основною формою навчання комуністів і безпартійних в системі політичної освіти були семінари. До їх керівництва було залучено таких пропагандистів як професори Г. В'язовський, М. Гаврилов, І. Фішер, доценти П. Столяр, В. Романюк, старший викладач Є. Шиян та інші. Відбулося 8—10 занять кожного семінару.

Цікавими були заняття теоретичних семінарів на фізичному факультеті. В одному з них вивчалися проблеми розвитку світового комуністичного руху та історії КПРС (керівник тов. Шиян), в другому — сучасні проблеми фізики (керівники т.т. Уйомов, Фішер). Протягом навчального року спостерігалась висока активність слухачів при опануванні кожної теми. Заняття відвідувало 85 чол. Особлива увага зверталась на вивчення праць В. І. Лєніна. Найактивнішими слухачами були М. Іванов, В. Дитчук, М. Орловська, С. Голуб, К. Романов та інші. Окрім лекцій показували науково-популярні кінофільми. Так, 24 квітня на занятті гуртка було показано кінофільм «Вічно живий», а 26 квітня — кінофільм «В. І. Лєнін в період підготовки і проведення Великого Жовтня».

Партійне бюро факультету систематично контролювало роботу семінарів. Двічі питання роботи гуртків обговорювалось на засіданні бюро.

Цікаво обговорювались теоретичні проблеми на хімічному, юридичному, філологічному факультетах.

На філологічному факультеті, наприклад, працював семінар лінгвістичних кафедр (керівник Ю. Карпенко). Його тема: «Твор-

ча спадщина В. І. Лєніна і проблеми сучасного мовознавства». Було проведено 6 засідань, на яких були присутні майже всі члени кафедр української, російської мови та загального мовознавства.

На кожному занятті виступило 6—8 чол. Напередодні занять заздалегідь до слухачів доводились тези з питання, що мало обговорюватися, та список рекомендованої літератури.

Поглибили свої політичні знання слухачі школи основ марксизму-лєнінізму і гуртків поточної політики. Слід відзначити добросовісну роботу пропагандистів А. Піщевського, А. Трубочова, А. Тесленко та інших.

Розроблені навчальні плани виконані у всіх групах. Використовувались різноманітні форми проведення занять: лекції, бесіди, читання рефератів з послідовним обговоренням, співбесіди і т. д. Високу підготовленість і активність виявляли слухачі С. Голуб, К. Романов, В. Воронцов, Т. Сироватка, М. Гудзь, В. Терлецька, С. Кириченко, П. Чухрій та інші.

Проте в системі партійного навчання були й недоліки. Так, не всі первинні партійні організації достатньо контролювали хід політичного навчання комуністів.

Особливо це стосується геолого-географічного факультету. В результаті того, що партійні організації не вникали глибоко в роботу семінарів, заняття в них відбувались при слабкому відвідуванні. Незважаючи на вказівки партійного комітету деякі кафедри планували заняття у години роботи семінарів, що, звичайно, відбивалось на відвідуванні. Деякі слухачі не виявляли активності в обговоренні питань, інколи з'являлися на заняття слабо підготовленими. Це стосується, зокрема, М. Руденко, В. Ясинської, Л. Бондаренко (юридичний факультет).

В роботі семінарів повинні мати місце творчі обговорення питань, диспути. Причому в них повинні брати активну участь професори, доценти, усі викладачі. Треба позбавлятися шаблону в системі політнавчання, вишукувати нові, цікаві за змістом і формою методи ідейного загартовування співробітників факультетів, усіх ділянок університету.

Треба забезпечити високий ідейний рівень науково-теоретичних та методологічних семінарів викладачів.

Підвівши підсумки навчального року в системі політичного навчання, партійні організації повинні

визначити форми марксистсько-лєнінської освіти в наступному навчальному році, добитися того, щоб в колективі була атмосфера відповідальності, творчої активності та взаємної вимогливості. Це дозволить залучити усіх професорів, доцентів, викладачів, аспірантів до активної участі в усіх формах політичної самоосвіти, до живої участі в громадському житті колективу, в масово-політичній роботі серед трудящих.

Рік партійного навчання закінчився. Та у комуністів і безпартійних співробітників канікул, так би мовити, немає. Підвищувати ідейно-теоретичний рівень треба постійно.

Перед партійними організаціями зараз стоять відповідальні завдання: успішно завершити комплектування мережі партійної освіти на наступний навчальний рік, визначити актуальні проблеми для навчання у світлі постанов ЦК КПРС і, зокрема, грудневого Пленуму (1969 р.), де поставлено завдання дальшого підвищення рівня економічних знань трудящих.

В. СВІТЛИЧНИЙ,
заступник секретаря парткому університету.

ЗРОБИТИ ПОТРІБНО БІЛЬШЕ

У 1969—70 навчальному році в науковому студентському товаристві університету працювало 78 наукових гуртків, в яких брало участь 1792 чоловіка. Наукове керівництво гуртками здійснюють провідні вчені вузу: члени-кореспонденти АН УРСР В. П. Тульчинська, М. О. Савчук, В. П. Цесевич, професори І. В. Ганевич, Д. Г. Єлькін, А. В. Недзвідський, М. Гаврилов, доценти Д. М. Щербак, О. Г. Лобунець, Н. І. Шутова, М. Г. Шатух, Д. І. Поліщук та ін.

Студенти члени НСТ, взяли активну участь у всеосяжному і республіканському конкурсах наукових робіт. На республіканському конкурсі з природничих і технічних наук, наприклад, 26 студентів університету нагороджено преміями, 4 роботи цих студентів відзначено першою премією, 7 — другою і 13 — третьою. Найкращими визнано такі роботи: «Пророслини формації тундри Чаунської губи» (автор І. Левичева); «Роль спинного мозку в регуляції всмоктування глюкози в тонкому кишечнику» (автор Г. Перевалов); «Дослідження взаємозв'язку тетрахлорида германію з нікотиною кислотою» (автор С. Діденко); «До питання сполучення німецьких дієслів з підрядними реченнями» (автор С. Сень).

На початку червня нинішнього року 8 студентів — переможці республіканського конкурсу з проблем суспільних наук, історії ВЛКСМ та міжнародного молодіжного руху, присвяченого 100-

річчю з дня народження В. І. Леніна, побували в Києві на республіканській студентській науково-теоретичній конференції. Це такі студенти як Г. Миловидов (IV курс мехмату), С. Пронякіна (III курс філфаку), Г. Орлов (III курс істфаку), М. Іванов (IV курс юрфаку), Р. Коломієць, В. Гончаренко (III курс хімфаку), М. Плосконос, М. Шевченко (II курс філфаку).

11 червня в актовому залі Центрального РК КП України м. Одеси відбувся V районний огляд наукових студентських робіт, в якому взяло участь 10 вузів. На цей огляд університет представив 61 роботу, з них 20 — з суспільних наук. Такої кількості робіт, виконаних студентами, не представив жоден вуз. Згідно рішення журі огляду 13 студентів університету відзначено першою премією, 14 — другою, 45-ти студентам ректор університету оголосив подяку. Серед нагороджених студенти А. Федчук (IV курс фізфаку), П. Ковальов (V курс мехмату), С. Петров (III курс біофаку), М. Миронов (IV курс істфаку) та інші.

Завдання студентського наукового товариства більш наполегливо і цілеспрямовано працювати над розв'язанням і вивченням наукових питань.

Потрібно також посилити увагу до його роботи з боку наукової частини університету.

С. САПУНОВА,
інспектор наукової частини.

ФЕЙЛЕТОН

„Буду скаржитись вище“...

Двері кабінету проректора по учбовій роботі Д. І. Поліщука розчинилися, і поріг переступила літня жінка.

— Не буду вас затримувати, — скоромовко висловилась вона. — Мені потрібна довідка. Яка довідка? Звичайнісінька, без яких тепер жодна людина не обходиться. Паперовий же вік... А якщо по суті, то довідка про те, що мій син Тарасевич Валерій Леонідович, в недавньому студент фізичного факультету, не виключений з університету, а... залишив навчання за власним бажанням.

Переглянувши ще і ще раз особову справу В. Тарасевича, проректор Д. І. Поліщук та декан фізичного факультету В. В. Міхо плечима знизили:

— Ваш син не склав заліків, що встановлені учбовим планом, не виконав практичних і лабораторних робіт, і, крім того, не присутив до занять після академії.

Та засліплена любов'ю до сина мати не давала закінчити розмову.

— Як не склав заліків? І взагалі, залік і довідка — це різні речі. Нехай не склав, а мені потрібна довідка. І не мені, а... я буду скаржитись вище.

На сполох жінки, яка викрикувала незрозумілі слова, жестикулювала, біла кулаком по столу, прийшли представники деканату, профкому, парткому.

— Ви мені очей не замилюйте! І дивитись не хочу на оці відомо-

сті. Тут двійки, а мій син був відмінником. І довідка мені про це потрібна.

Скликалися комісії, відбувалися розслідування, приймалися рішення. Висновок один. Тарасевич не те, що якийсь там розгільдай. Ні! Окрім того, що вчився на ступіні, ще й працював на ТЕЦ. Заробіток — 100 крб. на місяць. Працював непогано, гроші заробляв, а в науку й арканом ніхто не міг затягнути. Не вчився хлопець і все. Відвідини занять вважав за свято. Екзамени перестав складати, бо на ТЕЦ добре й без цього засвоїв роботу. І ось зовсім перестав відвідувати заняття, рахуючись, так би мовити, почесним студентом.

І це тоді, коли студенти наполегливо працюють, бо йде сесія.

Працюють, добре працюють. Але нагадаємо В. Тарасевичу та тим (якщо такі є), що надіяється на мамину бойовитість та благодушність дядь-професорів, слова відомого героя роману І. Ільфа та Є. Петрова «Дванадцять стільців» Остапа Бендера:

«Графа Монте Крісто з мене не вийде. Доведеться перекваліфікуватись у двірники».

Доведеться перекваліфікуватись і В. Тарасевичу — з працівника ТЕЦ на справжнього студента. Бо і в дядь-професорів вривається терпець.

А іншим — на вус намотати.

М. МОРСЬКИЙ.

МЕТОДИ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОЇ РОБОТИ

У видавництві Львівського державного університету ім. І. Я. Франка виходить друком книга завідуючого кафедрою педагогіки нашого університету доцента І. Кобиляцького «Методи навчально-виховної роботи у вищій школі». Для написання книги використані матеріали з досвіду роботи багатьох вузів України та інших республік, а також власні спостереження автора.

Це перша спроба дати молодим викладачам посібник, який би допоміг їм підійти до своєї професії з позицій науки. Тут висвітлюються загальні питання педагогіки вищої школи, опрацьовані методи викладання і навчання, самостійної роботи, перевірки і оцінки знань студентів. Розглянуто в книзі наукові основи і загальні методи виховної роботи у вищій школі.

Друкуємо з скороченням розділ книги «Методи викладання і навчання у вищій школі».

Молодому викладачеві, яке б місце він не займав на кафедрі — асистента чи викладача, — за яким би фахом він не працював — хімічна технологія, іноземна мова чи політична економія, — доводиться починати з опанування методами проведення занять із студентами.

Адже важливою проблемою дидактики вищої школи є обґрунтування і розробка методів викладання і навчання студентів. У будь-якій сфері наукової діяльності особливе місце займає питання удосконалення методів праці. Експериментатори-біологи або хіміки не можуть зробити й кроку без чітко опрацьованої методики досліду. Лікар обстежує пацієнта, керуючись науково обґрунтованою методикою. Сталевар плавить метал, суворо дотримуючись методики управління домною. Не знайдете ви жодної професії, яка б не передбачала оволодіння системою методів і прийомів роботи. А виховання людини, підготовка і формування фахівця в вищій школі хіба можливі без застосування ефективних і гнучких методів навчання і виховання? Хіба можна доцільно використати об'єктивні закономірності учбового процесу без досконалої методики?

Ставимо ми ці питання не з риторичних міркувань. У практиці вузівського викладання інколи бувають випадки нігілістичного ставлення до правильного добору методів навчання і необхідності їх творчого удосконалення. А інколи можна почути й таке: вуз не школа, як умію, так і викладаю, а студенти прийшли вчитись, так нехай працюють.

І в таких випадках уся недосконалість методики викладання важким тягарем лягає на плечі студентів. Відсутність педагогічної майстерності викладача повинна компенсуватись надмірною працею студента. А якщо він не встигає опрацьовувати необхідний матеріал, то без кінця звинувачують його, а не викладача. Студент, мовляв, не учень школи,

дорослий уже, і він повинен все засвоїти самостійно.

Такі міркування помилкові. Їх помилковість легко довести, пославшись на досвід кращих педагогів вищої школи. В кожному вузі, на будь-якій кафедрі є багато досвідчених професорів, доцентів і викладачів, що творчо володіють методами викладання і, що особливо цінно, безперервно удосконалюють учбовий процес, шукають шляхів полегшення учбової праці студентів. Та й самі студенти цінують і поважають того педагога, який майстерно читає лекції, знаходить такі методи і прийоми викладання, що викликають у них радісне почуття задоволення від пізнання нового, що збагачують їх духовно.

Під час анкетного опитування студенти молодших і старших курсів університету на питання: «Якого викладача ви найбільш цінуєте?» відповіли: «Того, що вмів захопити наукою, розкрити її проблеми і призначення в житті, того, який турбується про студента».

Практика доводить, що посправжньому володіти методами викладання може тільки викладач творчий, захоплений наукою. Немає досконалих методів викладання без дослідництва в науці. Проте буває й таке, що хороший молодий вчений добре зарекомендував себе в науці, але неспроможний вести учбовий процес з студентами, ухиляється від навчальних доручень. Або він не підготовлений педагогічно (частіше так і буває), або не має бажання бути педагогом (є і такі), або ж кафедра більше займається питанням наукової роботи, а на педагогічний процес дивиться як на щось другорядне.

В теорії і практиці склалася думка, що саме ті методи викладання дійові, які дозволяють глибоко і переконливо розкрити наукову проблему, її закономірність, допомагають яскраво показати розвиток подій, а також дати переконливу перспективу розвитку питання, сприяють залученню сту-

дентів до активного процесу мислення. Таким чином, методи викладання в руках майстерного педагога виступають як засоби, за допомогою яких через предмет, що викладається, досягається глибокий вплив на свідомість і почуття студентів.

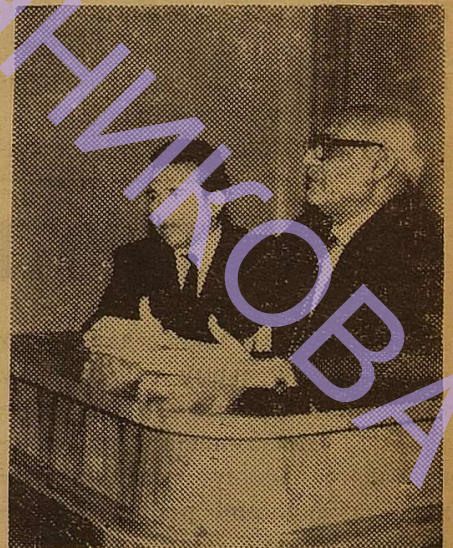
Шляхи такого впливу різні. Прямі — з боку викладача, опосередковані — через самостійну роботу студента. Але кожен з цих шляхів, будь-який метод стають ефективними лише в системі методів. Якщо лекції будуть читатись ізольовано від інших методів навчання, а практичні заняття провадитимуться незалежно від вивчення теорії, то дієвість системи навчального процесу буде порушена.

Які ж конкретні методи викладання і навчання студентів вищої школи зараз використовуються в практиці? Чи можна існуючі методи викладання і навчання визначити як певну систему, дати їм класифікацію? Так, можна. Наша вища школа нагромадила і практично випробувала велику кількість методів, яким можна дати таку класифікацію:

1. Методи, що забезпечують сприймання і засвоєння знань студентами. Це такі добре відомі методи, як лекції, самостійна робота студентів з книгою, спостереження за виробничими процесами, інструктаж керівника практики, консультації викладачів, слухання радіо, сприймання телепередач і т. ін.

2. Методи застосування знань і набуття умінь та навиків. Це — семінарські завдання, тренувальні заняття в кабінеті програмового навчання, праця на виробництві, в школі, клініці, проведення учбової і виробничої практики, курсові та дипломні роботи.

Зрозуміло, що цей поділ відносний. Методи першої групи не тільки дають можливість сприймати і засвоювати знання, формувати поняття, але й сприяють закріпленню знань, набуттю інтелектуальних навиків. А свідоме і творче використання методів другої групи дозволяє студентові не тільки закріплювати знання і виробляти уміння і навички учбової та професійної діяльності, але й допомагають поглиблювати знання, діставати додаткові відомості.

Як гість в нашому вузі побував нещодавно ректор Бенарського університету (Індія) професор К. Л. Шрималі.

На знімку В. Решетникова професор К. Л. ШРИМАЛІ розповідає вченим нашого університету про систему вищої освіти в Індії.

НАУКОВО-КУЛЬТУРНИЙ ОБМІН МІЖ ГЕОГРАФАМИ СЕГЕДА та ОДЕСИ

З року в рік міцніє співробітництво між Радянським Союзом та Угорською Народною Республікою, яке проявляється не лише в галузі політики та економіки, але й у галузі науки та культури.

Угорське місто Сегед вже багато років підтримує дружні зв'язки з містом-побратимом Одесою. Тісні зв'язки встановилися й між Сегедським університетом ім. Йозефа Аттили та Одеським університетом. З 1968 року, зокрема, розпочато обмін науково-викладацькими кадрами і студентами-географами. У травні 1968 року два тижні гостювали у нас завідувач кафедри фізичної географії Сегедського університету професор Ласло Якуч і доцент цієї ж кафедри Михайло Андо. Угорські вчені ознайомили студентів та викладачів геолого-географічного факультету нашого університету з питаннями, над розв'язанням яких вони працюють. Це, зокрема, вивчення фізичної географії південної частини Альфільда, цікаві гідрологічні дослідження, а також дослідження карстових процесів.

У свою чергу ми ознайомили гостей з роботою географів нашого університету, організували для них екскурсії по місту та в Крим. Згодом у Сегедському університеті побував професор С. Т. Білозор, який прочитав для студентів та співробітників університету цикл лекцій про розвиток фізичної географії в СРСР. Під час цього візиту було порушено питання про доцільність обміну студентами для проходження практики. Такий обмін вперше відбувся в липні 1969 року. 20 угорських студентів на чолі з завідувачем кафедрою економічної географії Дюла Крайко та доцентом цієї кафедри Йозефом Пензешем ознайомились з роботою кафедр, музеїв геолого-географічного факультету нашого університету, чимало дізнались про систему викладання географічних наук, здійснили під керівництвом асистента Б. Бурлаки та старшого викладача В. Мазур екскурсію в мальовничі місця Кавказу, побували в Баку, Тбілісі та Сухумі.

Одночасно група наших студентів III і IV курсів три тижні перебувала на практиці в Угорщині. Програма практики була широкою і різноманітною. Протягом першого тижня студенти вивчали Сегед та його околиці. Доктор Йолан Абоні Палоташ озна-

йомив практикантів з рядом промислових підприємств та колективних господарств. Студентам стало відомо, що красень Сегед, відомий як місто з 1246 року і заново відбудований після катастрофічної повні 1879 року, за роки народної влади значно розширився. На лівому березі Тиси виріс новий район, названий Одеським, з багатопверховими сучасними спорудами.

Протягом двох інших тижнів студенти ознайомилися з природою, цікавими місцями країни. Декілька разів студенти-практиканти відвідували Будапешт. Кожному, очевидно, запам'яталося це місто з його широкими проспектами, вулицями, монументом Перемоги на честь радянських воїнів-визволителів, що височить на майдані Свободи.

Студенти-практиканти багато взнали нового і занотували до своїх конспектів. Особливо цікавим було знайомство з задунайською частиною країни під керівництвом доктора Йозефа Тота. Всі були зачаровані красою перлини Угорщини — озера Балатон та гір Баконь, що обрамляють його з півночі. На вершині цих гір розташовані розвалини стародавніх замків. Наші студенти побували також в древньому місті Веспремі, у «місті вірності» Шопроні, яке розташоване на кордоні з Австрією.

Останній тиждень практиканти здійснювали екскурсію по Північно-Угорській височині під керівництвом доктора Ілона Кевен Ференуме. Ми оглянули металургійний завод в Мішкольці, побували в місті Сегеді. Особливий інтерес викликала у всіх чи не найбільша в Європі сталактитова печера Аггтелек (Барадло). На кінець екскурсії ми побували в м. Дебречені, у якому в 1944 р. працював перший угорський народний уряд.

Днями ми будемо зустрічати групу угорських студентів-географів на чолі з професором Ласло Якучем. 20 студентів нашого університету незабаром виїдуть до Угорщини.

Немає сумніву, що такі контакти між студентами Одеського та Сегедського університетів корисні, сприяють дальшому розвитку співробітництва між містами-побратимами.

Г. МІЩЕНКО,
доцент, декан геолого-географічного факультету,
Ю. АМБРОЗ,
доцент.

ЗУСТРІЧ З ЛІТЕРАТОРАМИ

Закохані в поезію... Їх відразу можна було впізнати серед тих, хто читав об'яву, по хвилюванню, радісному здивуванню:

— Зустріч з московськими і одеськими літераторами?! Як здорово!

І хоча почалася сесія, заліки, іспити, та в суботній вечір багато хто пішов на цю зустріч.

20.00. В затишний зал Палацу студентів вони заходили ледь схвилювані, сідали, витягали з портфелів підручники і конспекти, щоб не гаяти марно часу, доки усі зберуться. І я пізнавала фізиків, математиків, філологів.

Немов до давніх, добрих знайомих увійшли гості. Хтось поряд зі мною прошепотів сусіду:

— Ось крайній праворуч, Баруздін.

Секретар Спілки письменників СРСР, головний редактор журналу «Дружба народів» Сергій Баруздін, заступник головного редактора цього ж журналу Олександр Николаєв, драматург і поет Марк Максимов, їх одеські колеги Іван Рядченко, Юрій Усиченко, Ігор Неверов... Їх можна було б і не представляти, бо присутні добре знали письменників і поетів. І всі чекали не виступів, а задушевної щирої бесіди. Так воно і було.

— Мені знову випало говорити першому, — Марк Максимов хитрувало посміхнувся. Відразу відчувся та невимушеність, яка буває серед друзів...

Потім поет читав вірші. Ніби юність 40-х років зазирнула нам у вічі, його юність. Адже і бої на Дніпровському п'ятачку, і перемога, і берізка, яка виросла в солдатській касці — це сторінки біографії Марка Максимова.

Про війну говорив і одеський драматург Юрій Усиченко. Подивився на присутніх і промовив:

— У вас, студентів, сесія. Сьогодні і мій син склав перший іспит. А ось мені вчитися не довелося. І додав: війна. І якось помітнішими стали сивина і глибокі зморшки біля очей. Подумалося: треба багато пережити, треба вмирати і воскресати, щоб потім народилися такі, наприклад, твори, як «Стара мансарда».

Подібне відчувалося і тоді, коли виступав Олександр Николаєв. Його, сімнадцятирічного солдата, пораненого, в безнадійному становищі, винесла з поля бою польська дівчина. Потім вона запропонувала для операції свою кров. І хлопець ожив.

Нещодавно Олександр Николаєв повернувся з В'єтнаму, привіз свій звіт про поїздку — вірші. Декілька віршів з цього циклу він прочитав. Вірші про мужність в'єтнамського народу, про сміли-

вість патріотів і закоханість в життя.

Теплою була зустріч і з Ігорем Неверовим. Його гумористичне оповідання про кума Кантемира оцінили по заслугі: поетові гучно аплодували. Не залежить на прилавках, очевидно, його книга «Весела Антрактика», яка скоро вийде з друку.

Сергій Баруздін... Він був таким же веселим, іноді ледь замислювався, як і його ліричний герой. Підвівся, підійшов ближче до аудиторії, ніби зазирнув кожному в очі, посміхнувся:

— Як я пишу свої книги? Це часто питають у мене. Зовсім несподівано.

І так яскраво, жваво намалював історію написання дитячої книги, що кожен ніби уявив і далекий Делі, і маленькі слонятка — подарунок індійських дітей радянським.

А історію створення «Повісті про жінок» не можна було слуха-

ти без хвилювання. Хвилювався і сам автор, коли читав листа, якого вміщено у передмові до книги, від жінки, чия доля лягла в основу сюжету. Часто виймав платок, протирав скло окулярів. Присутні ловили його кожне слово і були трохи невдоволені, коли Сергій Баруздін промовив:

— Дякуємо вам, друзі, за те, що навіть в сесію знайшли час прийти сюди, дякуємо.

І тоді я підійшла до літераторів, щоб вони через газету написали декілька слів тим, хто не був на цій зустрічі (а не був, значить, завтра іспит). Сергій Баруздін щиро посміхнувся, покликав своїх колег:

— Ну, давайте передамо через пресу привіт студентам Одеського університету. Перед тим, як написати, сказав:

— Моя донька вже два іспити склала. Побажаємо і вам відмінного складання сесії.

Л. БІЛОЗЕРОВА.

Виступає головний редактор журналу «Дружба народів» С. Баруздін. Фото В. Решетникова.

Мы, московские писатели, сотрудники журнала «Дружба народов», передаем самый добрый привет студентам Одесского государственного университета!

Счастья вам и успешной сдачи экзаменационной сессии!

Очень рады были встретиться с вами во Дворце студентов и

других аудиториях славной Одессы!

От имени московских писателей

Сергей Баруздин

УСМІШКИ СЕСІЇ

Приємна зустріч

Біографи Шуберта зазначають, що великий австрійський композитор байдуже ставився до своїх творів. Те, що було вже написане, втрачало для нього інтерес.

Якось відомий австрійський співак Йоганн Фогель показав Шубертіві одну з його недавніх пісень, транспоновану копіювальником. Переглянувши ноту, композитор вигукнув:

— Славна пісенька! Хто її написав?

Що вдієш...

Це було ще в давнину. Один критик за несхвальний відгук на пісні короля-графомана потрапив до в'язниці. Як відбув покарання, бідолагу вдруге запросили до «високого» автора.

— Ну-бо, любий, а що ви скажете про мою творчість цього разу? — впевнено посміхаючись, запитав король.

Тяжко зіткнувши, критик повернувся до королівських слуг і попрохав:

— Заарештуйте мене!

ЗВІТУЮТЬ ДИПЛОМНИКИ-ЮРИСТИ

7 днів тривав захист дипломних робіт на вечірньому та зочному відділеннях юридичного факультету. 114 дипломників державно-правового циклу успішно захистили дипломні роботи. 35 чоловік отримали «відмінно», 66 — «добре», лише 13 — «задовільно».

Цікаві і змістовні роботи представили до захисту К. Чермак («Кібернетика і право», науковий керівник професор О. В. Сурилов), М. Смога («Адміністративні комі-

сії при виконках районних, міських Рад депутатів трудящих», науковий керівник професор І. М. Пахомов), М. Ломанов («Закон як основна форма радянського соціалістичного права», науковий керівник доцент П. М. Сергійко), А. Іванов («Соціалістична законність і правопорядок в Радянській загальнонародній державі», науковий керівник ст. викладач В. В. Никонів) та ін.

Голова державної екзаменаційної комісії А. Д. Новохатський привітав випускників-юристів з успішним захистом дипломних робіт.

Нещодавно випускники приступили до складання державних екзаменів.

Успіхів вам, майбутні юристи!

М. ІРЗА, секретар державної екзаменаційної комісії № 2 юридичного факультету.